

ZAGADNIENIE 12

Główne kierunki w muzyce II połowy XIX w.

1) Neoromantyzm:

- a) powstanie nowych gatunków muz.: dramatu muzycznego (R. Wagner, R. Strauss) i poematu symfonicznego (F. Liszt, R. Strauss, J. Sibelius, B. Smetana, A. Borodin, Z. Noskowski, M. Karłowicz)
- b) synkretyzm sztuk (dramat Wagnera, poemat symf. Liszta)
- c) eksperymenty z harmonią, harmonia jako element kolorystyczny
- d) odchodzenie od klasycznych form i układu części w cyklu (*Koncert fort.* B-dur J. Brahmsa, *Koncert fort.* A-dur F. Liszta, *Sonata* h-moll F. Liszta, symfonia *Patetyczna* P. Czajkowskiego)
- e) rozbudowa orkiestry symfonicznej (dramaty Wagnera, poematy symf. F. Liszta i R. Straussa)
- f) kolorystyka jako jeden z ważniejszych elementów dzieła (duża skala dynamiki, różnorodność artykulacji, nietypowe instrumenty, np. maszyna do robienia wiatru – R. Strauss, lub kowadła kowalskie, uwzględnienie czynnika topofonicznego - Wagner)
- g) symfonizacja niektórych gatunków muz.: koncertu solowego i mszy, wpływ faktury orkiestrowej na fortepianową (F. Liszt, J. Brahms, P. Czajkowski, A. Dvorak)
- h) pogłębienie strony wyrazowej utworu, rezygnacja z popisu wirtuozowskiego (opera werystyczna, dramat muzyczny, neoromantyczny koncert solowy)

2) Nurt klasyczny:

- a) cechy tego kierunku: nawiązanie w doborze gatunków (symfonia, koncert solowy, sonata, kwartet smyczkowy), form (forma sonatowa, rondo, wariacje klasyczne, wariacje ostinatowe, fuga, kanon), rodzaju obsady wykonawczej (muzyka a cappella, klasyczny skład orkiestry symf., kwartet smyczkowy), technik kompozytorskich (polifonia, technika koncertująca, praca przetworzeniowa), tematyki (teksty liturgiczne, tematyka historyczna) do muzyki minionych epok (klasycyzmu, baroku, rzadziej do średniowiecza i renesansu)
- b) przedstawiciele: J. Brahms (4 symfonie, 2 serenady ork., 2 koncerty fort., 1 skrz., 1 podwójny na skrz. i wioloncz., sonaty fort., wariacje fort., muzyka kameralna, *Requiem Niemieckie*), P. Czajkowski (6 symfonii, 3 koncerty fort., 1 skrz., *Wariacje Rococo* na wioloncz. i ork., sonaty fort, muz. kameralna), A. Dvorak (9 symfonii, 1 koncert skrz., 1 koncert fort., 1 koncert wioloncz., muz. kameralna, *Stabat Mater*, *Requiem*)

3) Szkoły narodowe (patrz Zagadnienie 13):

- a) cechy tego kierunku: nawiązanie do tradycji, historii, sztuki, muzyki kraju, z którego pochodzi kompozytor (tematyka utworów, postaci ludowe, dekoracje, rekwizyty, kostiumy, teksty stylizowane na ludowe, tańce ludowe lub narodowe, ich choreografia, skale ludowe, burdony w akompaniamencie, melodia stylizowana na ludową lub cytaty melodii ludowych, maniery wykonawcze, odpowiednie instrumentarium)
- b) przedstawiciele: Potężna Gromadka (M. Bałakiriew, A. Borodin, C. Cui, M. Musorgski, M. Rimski-Korsakow), P. Czajkowski, S. Moniuszko, Z. Noskowski, W. Żeleński, B. Smetana, A. Dvorak, L. Janacek, E. Grieg, J. Sibelius